

A hazai könyvtári-dokumentációs intézmények műszaki-gazdasági kiadványai

SZALAY Sándor:

A szétszúgárzó szakirodalmi tájékoztatás helyzete a közgazdaságtudomány területén

/A hazai könyvtári-dokumentációs intézmények gazdasági tájékoztató kiadványairól.

Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ,
Budapest, 1972. 43.p./

A könyvtári-dokumentációs intézményeink gazdasági tájékoztató kiadványait ismertető tanulmány három részre oszlik: első része a "közgazdasági" szakirodalmi tájékoztatás általános jellemzését adja, második része a belföldön megjelenő gazdasági tájékoztató kiadványokat ismerteti és bírálja fajták, mennyiségi jellemzők, árak és minőség szempontjából, harmadik része pedig e kiadványok részletes adatait közli.

A tanulmány általános részében a közgazdasági dokumentáció jelenlegi szétदारaboltságának hátrányos következményeit hangsúlyozza, s rámutat arra, hogy a közgazdasági gyűjtőköri könyvtárak nagy része alig, vagy egyáltalán nem végez tájékoztatási munkát. Számszerű adatokkal bizonyítja, hogy a gazdasági tájékoztatás területén a kiadványok számát és példányszámát tekintve egyaránt az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ végzi a legnagyobb mértékű tevékenységet. Az OMEDK műszaki-gazdasági és gazdasági információt nyújtó 15 kiadványa a szakirodalmi dokumentáció valamennyi fajtájára kiterjed, a bibliográfiai adatok közlésétől a tématanulmányok keretében való feldolgozásig.

Hangsúlyozni szeretnők, hogy a tanulmány - mint számos elődje - nem differenciálja kellően és így nem is határozza meg kielégítően a "közgazdasági", illetve "gazdasági" szakirodalmi tájékoztatás fogalmát és fajtáit, legalábbis a szolgáltatásokat elemző részében nem. Nyilvánvaló ugyanis, hogy - a feldolgozás és közreadás módján túlmenően - tartalmilag is jelentős és a gyakorlati elemzés és következtetések szempontjából nem elhanyagolható tartalmi különbségek mutatkoznak az említett, kérdéses tartalmu gyűjtőfogalmakon belül. Így a "közgazdasági" tájékoztatás vonatkozhat

a/ a gazdasági tevékenység módszereire, ágaira /tervezés, szervezés, pénzügy, számvitel, munkaügy stb.

népgazdasági szinten
ágazati szinten
üzemi /vállalati/ szinten

iparban, mezőgazdaságban stb.

b/ a "gazdasági ágazatok"-ra, azok munkájának minden szempontjából

/külkereskedelem,
belkereskedelem,
pénzügyi tevékenységek, mint
bankügy
biztosítás stb./

c/ a termelő és más ágazatok gazdaságtanára, gazdasági vonatkozásaira

az iparban /műszaki-gazdasági tájékoztatás/
mezőgazdaságban /agrargazdasági tájékoztatás/
egészségügyben /orvosgazdasági tájékoztatás/ stb.

d/ gazdasági adatokra világméreteken regionálisan és országosan, tartalmilag pedig népgazdasági, ágazati és vállalati szinten /termelés, pénzügy, munkaügy stb./.

E megkülönböztetés nélkül minden összehasonlítás felemás, illetve nem egyértelmű következtetésekre vezethet.

A szerző véleménye szerint "az OMKDK és az MTI ... meglehetősen drágán árusítja kiadványait". Ezt a véleményét arra alapítja, hogy az elemzés alá vont 80 kiadvány árai szerinti csoportosításában "az utolsó két árcsoport /évi 200-1000 Ft előfizetési díj között/ főleg e két intézmény tájékoztatóit foglalja magában." Nem foglalkozik azonban azzal a kérdéssel, hogy a tájékoztató kiadványok - az információk szétsugárzásának fokozása érdekében feltétlenül kívánatos - árcsökkentése esetén milyen módon lehetne a kiadványok fenntartásához szükséges pénzügyi fedezetet biztosítani. A gazdasági információs kiadványok ingyenes vagy önköltségen aluli forgalombahozatala esetén ugyanis az állami költségvetésből adott hozzájárulást kellene jelentős mértékben növelni, erre pedig ez idő szerint aligha van lehetőség, nem beszélve arról, hogy ez a megoldás - helyesen vagy helytelenül - ellentétben állna a szakmai tájékoztatás elfogadott finanszírozási elveivel és a tájékoztatásügyön belüli egyenlőtlen helyzet ki-
alakulására vezetne. A jelenlegi árpolitikát az önfenntartás elve indokolja.

A szerzőnek a gazdasági dokumentációs kiadványok alacsony technikai színvonalára vonatkozó véleményével nem értünk egyet. Kétségtelen tény ugyan, hogy a magasnyomással való előállítás általános bevezetése jelentősen növelné a tárgyalt kiadványok áttekinthetőségét, és tetszetősebbé is tenné a kiadványokat, de az átfutási idő és az előállítási költségek nagymértékű növekedése az említett előnyökkel össze sem hasonlítható hátrányt jelentene a kiadványok további fejlesztése szempontjából /erre egyébként a nemzetközi gyakorlat is utal/.

A tanulmánynak a dokumentációs feldolgozás minőségére vonatkozó észrevételei bizonyos mértékig helytállóak. Nem lehet vitás, hogy a közgazdasági dokumentáció egységeinek hiánya, a szervezeti elégtelenségek, a közgazdasági dokumentációban jártas szakemberek csekély száma, a technikai felszerelés hiányosságai mindmáig akadályozzák a do-

kumentációs szakterület munkájának a kellő színvonalra emelését. Mind-ezek ellenére nem tartjuk a másodlagos gazdasági /és műszaki-gazdasági/ szakirodalom jelenleg megjelenő termékeit általában véve olyan gyenge minőségűeknek, hogy ennek alapján az egész szakterület dokumentációs ellátottságáról negatív véleményt kellene formálni. Igaz, hogy a gazdasági információt nyújtó kiadványokat nálunk viszonylag kevesen ismerik, és ennek a hátrányos helyzetnek a megváltoztatását - egyebek között - éppen a tanulmány szerzője által kárhozottatott propaganda fokozásával és - főleg - annak szakszerűbbé tételével lehetne elérni.

Helytálló a szerzőnek az a megállapítása, hogy a tényleges dokumentációs szükségleteket a gazdasági tájékoztatás területén jelenleg még nem ismerjük. Az erre vonatkozó kutatások elmélyítés tovább már nem halasztható, és az így nyert eredmények gyakorlati felhasználása bizonyára meg is termi majd gyümölcseit.

Lelkiismeretes, alapos kutatómunkára vallanak azok az összeállítások, amelyek a gazdasági tájékoztató tevékenységet folytató könyvtárak legfontosabb adatait, a kiadványok jelleg szerinti megoszlását, különféle mennyiségi jellemzőit stb. foglalják össze.

A gazdasági tájékoztató kiadványokról táblázatos formában közölt adatokat a terület szakemberei igen jól hasznosíthatják. A táblázatokban azonban helyenként kisebb-nagyobb pontatlanságokra is bukkanunk /igy pl. az "Üzemszervezés - Ipargazdaság" című referáló folyóirat évente nem 300, hanem 3000 referátumot közöl!/.

SZALAY Sándor munkája - néhány vitatható megállapítása ellenére - értékes hozzájárulás a szakterület helyzetének és problémáinak feltárásához. Újabb bizonyíték arra, hogy a közgazdasági dokumentáció területén felhalmozódott problémák mielőbbi megoldására feltétlenül szükség van.

Gáspár István

H I R

A Library of Congress nagyolvasótermébe betévedt egy fecske. Ijedten röpködött olvasólámpáról olvasólámpára, de az olvasók oly elmélyedten kutattak, hogy észre sem vették. A könyvtárosok féltették, hogy éhenhal, többször eredménytelenül megpróbálták elfogni. Két nap múlva sikerült, így a könyvtárosok viszázatérhettek normális tevékenységükhöz, a fecske megszabadult, csak az olvasók élete nem változott, mert ők közben sem vettek észre semmit, nem hagyták zavartatni magukat.

/Library of Congress Information Bulletin, 21.k. 19.sz.
1972. p.207./